

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Exercitationes theologicae - Ettenheim-Münster 109 - index omnium in
univ. theol. 4 tomis distincta contentarum

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Exercitatio IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-111021](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111021)

nam, palam est, nō vehementer fallimur, hos Theologos hanc su-
am opinionem similibus, inō idem omnino principiis, ac Tho-
mista seu distinctionis virtualis propugnatores suam, fulcire, et
proinde inter eos litem de nominibus duntaxat agitari, et ipsa
autem eandem illos fore sententiam. adeo ut frustra tot pagi-
nae utrinque impleri videantur, p.

Exercitatio IV.

74.

De Simplicitate Dei et omnimoda in eo compo-
sitionis carentia.

ad §. I. Cap. III. part. I. Tracta-
tus De Deo Uno et Trino. num. 43.

Dei simplicitas explicari nequit nisi per negationem compo-
sitionis. Est autem compositio triplex, physica nimirum, meta-
physica, et logica. Prior dicit totum, quod constat aut ex materia
et forma, quemadmodum se habent corpora; aut ex Subiecto et
accidentibus, ut Subiectum, in quo recipitur aliqua qualitas. Alte-
ra dicit totum, cujus partes sunt aut essentia et existentia, aut
natura et suppositum. Tertia denique dicit totum, quod con-
stat ex genere et differentia. Et de hac ultima hinc potissi-
mum versatur questio, an nempe repugnet Dei simplicita-
ti.

§. I.

75.

Quaedam tanquam indubitata praesupponuntur.

Supp. 1° Deum non esse corpus, Deus enim Spiritus est Jo. 4.
Et ratio est ex S. Thomā i. p. q. 3. a. 1. quia nobilissimum ens
non est corpus, corpus liquidem multas imperfectiones involvit.
atque Deus est ens nobilissimum. Ergo corpus esse nequit.

Præterea Deus est infinitus; Ergo non est corpus; quippe nul-
lum corpus potest esse infinitum; nam infinitum caret figura,
cum sit interminatum; corpus autem necessarius habet figuram.

Neque dicas, in S. Scriptura loqui legi Deum sedere, extendere
brachium, p. Nam situs, partes corporeae, et similia Deo non
proprie attribuntur, sed secundum similitudinem quandam.

Supp. 2° In Deo non esse compositionem ex materia et forma.
Ratio est, quia omne compositum ex materia et forma est cor-
pus. atque Deus non est corpus, ut prius dictum. Ergo Deus non
est compositus ex materia et forma.

Supp. 3° In Deo non esse compositionem physicam accidenta-
lem ex substantia et accidentibus; tum quia Dei Substantia est
plane immutabilis, ac proinde ei accidentia advenire nequeunt,
in enim mutaretur; tum quia Subiectum accidentium est poten-
tiale respectu ipsorum, at in Deo nulla datur potentialitas.

Suppon. 4° quod in Deo essentia et existentia seu esse et
existere idem sit, atque adeo in ipso non reperitur compo-
sitis ex essentia et existentia. Ratio est; quia in eo, in quo
nihil potentiale est, idem est esse et existere seu essentia et ex-
istentia. atque in Deo nihil est potentiale. Ergo in Deo idem

58

est esse et existere seu essentia et existentia. Min. patet; quia
Deus est actus purissimus. Maj. etiam constat; quia cum existentia
sit actualitas cuiusvisque forme, quando distinguitur ab essentia,
ipsa essentia est potentia respectu ipsius existentia. Verum
Nos, quantum recordamur, in nostra Metaphysica satis aperte
demonstravimus etiam in creatis essentiam ab existentia non
distingui sed realiter idem esse. Ceterum haec Supposita
fusus exensa videri possunt in nostra Theologia loc. cit.
Modò videndum et examinandum, an Deus ita sit sim-
plex, ut etiam includat compositionem logicam seu ex ge-
nere et differentia.

§. II.

76.

Proponuntur et solvuntur Argumenta eorum
Theologorum, qui à Deo compositionem logicam exclu-
dunt.
Argumentum ^{imum} Sumitur ex S. Augustino, qui lib. De cogi-
tatione vera vita c. 3. sic ait: Nomina et verba unita exprimen-
tur, quae sub decem predicamentis humano more coniunguntur,
sed quod ex illis nullum proprie Deo conveniat, manifesta ratio
probat. Et rursus: Deum predicamentis unitam humanam
conditionem includi, et ab his omnibus proprietatem summa
essentia evidenti ratione penitus excludi ait. Atqui si dave-
tur in Deo compositio logica ex genere et differentia, tunc potissi-
mum genus substantia predicamentalis eius compositionem in-
graderetur. Ergo p. Proterea lib. Confess. deplorat suam
ignorantiam, quod Deum mirabiliter simplicem posuerit in
predicamento Substantia.

Resp. Att. S. Augustinum intelligendum esse de predicamento
aristotelico Substantia, non autem de predicamento substan-
tia universalissime sumta. Porò prior Substantia est ea, quae
substat accidentibus, et est susceptiva contrariorum, atque hanc
Deo non convenire palam est. Posterior vero est ea, cui con-
venit definitio Substantia secundum se: Substantia enim,
prout abstrahit ab incoacta et creata, definitur Ens per se sub-
sistens, quod maxime competit Deo. Quam igitur à Deo ex-
cludit S. Augustinus, non autem posteriorem.

Inet. SS. Patres passim Deum vocant supersubstantiam, ne-
gantque subinde eum vocandum esse Substantiam. Proterea
de fide est, quod Deus sit ens transcendens et infinitum.
Ergo non potest claudi terminis ullius predicamenti.

Resp. ad 2um SS. Patres, inter quos numeratur Dionysius,
negare Deum esse Substantiam, quae substat accidentibus et
mutationi. Hinc Dist. ant. SS. Patres negant Deum esse sub-
stantiam ratione generis, et prout Substantia praeiudicatur à
creata et incoacta; neg. esse Substantiam ratione differen-
tia, seu prout Substantia coniungitur contracta ad creatam,
concl. ant. et neg. cons. In hoc enim sensu dicitur Deus Super-
substantia, hoc est, infinite excedens quamlibet Substantiam crea-
tam, quamvis maneat in eodem genere Substantia.

L. I. 59

Resp. ad 2um pariter Dist. ant. Deficit est Deum esse Ens transcen-
dens et infinitum physice, conc. logicè, neg. ant. et cons. Deus est
Ens transcendens physice, quia includit eminenter omnes perfectio-
nes possibiles; non autem logicè, quia non vagatur per omnes ca-
tegorias. Similiter est Ens infinitum physice seu in entitate,
quia cum sit Ens à se, nullà ex parte limitari potest; non au-
tem logicè, seu secundum nostrum imperfectum conspiciendi
modum, sub quo non repugnat cum claudi terminis logicis.

Argumentum 2um Compositio logica importat aliquam 77.
potentialitatem. Atqui Deus excludit à se omnem poten-
tialitatem; est enim actus purus. Ergo et omnem compositio-
nem. Prob. maj. Quod est pars compositionis logicæ, dicit
perfectibilitatem; est enim perfectibile per differentiam
sibi advenientem. Ergo etiam dicit potentialitatem.

Resp. ad arg. Dist. maj. ad 1^{am} prob. Compositio logica impor-
tat aliquam potentialitatem logicam et in conceptu, trans.
physice et in objecto, neg. maj. p. Compositio itaque logica importat
potentialitatem in conceptu, quia conceptus, cuiusque partialiter fit
talis compositio, non est de se determinatus ad significandum unum de-
terminatè, sed ea se representat aliquid commune multis logicè et in-
determinatè seu confusè. p.

269. p. 60.

Just. Atqui Deus à se excludit etiam potentialitatem conceptus. Ergo.
Prob. ant. Actus purissimus à se excludit omnem potentialitatem
conceptus. Atqui Deus est actus purissimus. Ergo excludit omnem po-
tentialitatem conceptus.

Resp. Dist. maj. Actus purissimus tum logicè tum physice excludit
omnem potentialitatem conceptus, conc. actus purissimus tan-
tum physice et secundum rem, neg. maj. et Dist. min. Deus est ac-
tus purissimus physice, conc. Logicè et secundum conceptum,
neg. min. p. Itaque actus purissimus dicitur id, quod nihil habet in
potentià, sed omnia in actu; talis est secundum se solus Deus, non
tamen sic est in omni conceptu, qui de illo formari potest; quia po-
test imperfectè conspici, nec per quemlibet conceptum apparet talis,
qualis est in se.

Eodem modo responderi potest objicienti genus Dei fore superius
Deo; erit enim Superius non physice sed logicè tantum, quatenus
conceptus differentialis Dei minus latè patet, quam conceptus ejus
genericus; hoc autem nullam arguit in Deo imperfectionem, sed
in conspiciente duntaxat.

Argumentum 3^{ium} Si Deus componitur ex genere et diffe- 78.
rentià; tunc est species. falsum cons. Ergo et ant. Prob. min.
omnis species est universalis. Atqui Deus non est universalis; quia
non est predicabilis de multis. Ergo p.

Resp. neg. min. ad ejus prob. Dist. maj. omnis species predicabilis
est universalis, conc. omnis species etiam subjicitilis, neg. maj. p.
et conc. min. Similiter Dist. cons. et neg. cons.

Inst. Ibi species est impossibilis, ubi impossibilis est pluralitas indivi-
duorum. atqui in Deo impossibilis est pluralitas individuum. Ergo p.
Resp. Dist. maj. Ibi impossibilis est species, predicabilis, ubi impossi-
bilis est pluralitas individuum, conc. Ibi impossibilis est species
subiicibilis, neg. maj. p. Species predicabilis est ea, quae predi-
cari potest de multis individuis, quibus communicatur, aut potest
communicari: Deus autem non est talis species; quia nec exis-
tunt, neque possibilis sunt multa inferiora in natura divi-
na, quae est omnino singularis et prorsus incommunicabilis relati-
ve ad huiusmodi inferiora. Species vero subiicibilis est ea, quae im-
mediate dividit genus, cui subicitur; et talis est Deus, qui cum
substantia spiritali creata immediate dividit substantiam spi-
ritalem.

79. Argumentum 4um Quomodo omnimoda immaterialitas
excludit omnem prorsus materialitatem, etiam eam, quae est per-
viationem; ita omnimoda simplicitas excludit omnem omnino
compositionem, etiam logicalem. atqui Deus non minus est sim-
plex, quam immaterialis. Ergo p.

Resp. neg. maj. et paritatem; quia Deo naturae convenit ratio
materiae; proinde non potest concipi ut materia. At Deo convenit
ratio substantiae, ut supra jam dictum est. Cum igitur substan-
tia sit quoddam genus, palam fit, quod jam cum aliquo fun-
damento concipere valeamus Deum compositum ex genere, ac
consequenter etiam ex differentia; non enim datur perfectibili-
le sine perfectivo.

80. Argumentum 5um Si Deus admitteret compositionem logicam,
sive in genere et differentia; tunc substantia in Deo haberet ratio-
nem generis. atqui hoc admitti non potest. Ergo p. Prob. min.
Ratio substantiae de Deo et creaturis non predicatur univoce. Ergo
substantia non potest habere rationem generis. Prob. ant.
Dependens et independens differunt essentialiter. atqui sub-
stantia, quae est in Deo, est independens; quae vero in creaturis,
est dependens. Ergo ratio substantiae de Deo et creaturis non
predicatur univoce.

Resp. ad 1um Neg. min. ad 2um neg. ant. nam substan-
tia, prout praesens dicitur à creatura et increata, nihil aliud significat,
quam ens per se subsistens; at hoc convenit univoce Deo et creaturis.
ad ejus prob. Resp. verum esse, quod dependens et independens diffe-
rant essentialiter; at substantia, prout sibi vindicat rationem
generis, neque est dependens neque independens, sed abstrahit ab
utroque.

Inst. Deus et substantia creata plus differunt, quam quantitas
et qualitas. atqui quantitas et qualitas non habent rationem univo-
cam, Ergo nec Deus et substantia creata.

Resp. 1° Dist. maj. Plus differunt physice, conc. Logice, neg. maj.
Illa non dicuntur differre logice et secundum conceptum, quoniam
conceptu representantur. sic se habet ratio substantiae in Deo et crea-
tura secundum se praesens sunt.

3 (R) P 61

Resp. 2^a. rag. min. Quantitas enim et qualitas poni possunt in eo-
dem predicamento accidentis, in quo conveniunt. Ergo p.

S.III.

81.

Proponuntur et solvuntur argumenta eorum
Theologorum, qui compositionem logicam in Deo
admittunt.

Argumentum 1um petitur ab auctoritate S. Patrum.
1° S. Augustinus lib. 5. de Trinit. c. 7. et serm. 38. de temp. do-
cet, quod Deo proprie conveniant predicamenta Substantia,
relationis, et actionis, reliqua vero, nimirum quantitates et
qualitates, p. tantum in sensu metaphorico.

2° Boetius lib. 1. de Trin. ait, duo solum predicamenta, Substan-
tia et relationis habent, manere in Divinis.

3° S. Joannes Damascenus in suo Elementario c. 4. docet,
in primo genere Substantia Species esse Substantiam corpo-
ream et incorpoream, et hanc posteriorem complecti Deum, ani-
mam, et demonem. ~~His vero S. Patres hanc doctrinam~~
~~testes videlicet Theobaldus etc. in consensu etc.~~

Resp. ad. S. Patres plus non intendere, quam quod Deo pro-
prie conveniat ratio formalis predicamenti Substantia,
at non nisi ut deprivata ab omni potentialitate, seu ut
dicit totam plenitudinem entis, aut ipsum esse purissimum,
et nullo modo perfectibile per differentias superadditas,
quemadmodum contingit in creaturis; unde Substantia
in Deo nullatenus habet rationem generis tam ob defec-
tum limitationis, quam rationis univoca.

Dices. Quod alium convenit proprie, ei etiam convenit
univocè et non tantum analogicè. atqui ratio formalis pra-
dicamenti proprie convenit Substantia. Ergo p.

Resp. ea tantum improprie de Deo dici, quae dicuntur de eo
metaphoricè; quae autem analogicè de eo dicuntur, licet non
univocè dicantur, nihilominus proprie de eo dicuntur; nam
analogia convenientia est propria, licet imperfecta: auctens
quippe proprie convenit cum Substantia in analogà ratio-
ne entis, quamvis non perfectè; et propter hanc analogam
convenientiam interdum S. Patres ad differentiam meta-
phoricae predicationis affirmant res predicamentales proprie
de Deo dici.

Argumentum 2um Dum potest sine absurdo in Divinis admitti 82.
distinctio rationis rationata. Ergo etiam compositio ra-
tionis. Prob. cons. Quia Deus non minus est Summe unus,
quam simplex. Ergo si Deus ut Summe uni non repugnat distin-
ctio rationis, neque ei ut Summe simplici repugnet compo-
sicio rationis. ant. constat. cons. inde liquet, quod non minus op-
ponatur unitati distinctio, quam simplicitati compositio.

4 lob. p. 62.

Resp. Dist. ant. primi arg. In divinis potest admitti distinctio per modum impliciti et expliciti, con. per modum excludentis et exclusi, neg. ant. et cons. Quia ad compositionem logicam ex genere et differentia requiritur distinctio rationis per modum excludentis et exclusi; cum genus, cum gradus potentialis et perfectibilis, debeat à suo conceptu objectivo adaequatè excludere differentiam, per quam perficitur.

Ad argumenti huius prob. consequentia. neg. cons. et ejus prob. Nam distinctio rationis non opponitur summae unitati sed potius in ea fundatur, ut supra jam dictum est, eò quòd summa unum habeat adunare in se pa, quae sunt dispersa in pluribus inferioribus, adeoque virtutem praestantiora, quae per plura praestantur in inferioribus, quòd est intellectui praebere fundamentum ad formandos de illo alios et alios conceptus, in quò consistit distinctio rationis ratiocinata.

Longè aliud sentiendum est de compositione etiam rationis relatè ad summam simplicitatem seu actualitatem, cui opponitur, eo ipso, quòd in omni composito, etiam per rationem, una pars seu formalitas sit perfectibilis per alterius additionem, quam actu nec explicitè nec implicitè includit, quòd absque admitione potentialitatis et imperfectionis nec fieri, nec intelligi potest.

Inst. Compositio est distinctorum unio. Ergò cum datur in Deo distinctio rationis, datur et compositio; non realis, ergò rationis.

Resp. Dist. ant. Compositio est distinctorum se se mutuo excludentium unio, con. ant. se se mutuo includentium p. neg. ant. et cons. Ut enim aliqua componant, non sufficit, quòd aliquo modo distinguantur, sed oportet, ut se non includant: hinc licet proprietates, Entis, unum, verum, bonum, distinguantur ab ente per rationem, attamen non faciunt unum illo compositionem rationis; quia illud formaliter includunt in suo conceptu adaequatò, et ab illo transcenduntur.

83. Argumentum 3^{ti}um Si Deo repugnaret compositio ex genere et differentia, tunc idè, quia repugnat, ut Deus subsit generi. Atqui haec ratio nulla est. Ergò, p. Prob. min. Deus substantia subsistit, quia substantia de illo predicatur; vera enim est haec propositio: Deus est substantia. Ergò, p.

Resp. ad arg. neg. min. ad ejus prob. Dist. ant. Deus substantia subsistit tanquam generi univoco, neg. ant. analogo, esto ant. et neg. cons.

Inst. Cui convenit definitio substantiae, etiam de illo predicatur substantia univocè. Atqui Deo convenit definitio substantiae. Ergò etiam de illo predicatur univocè: consequenter Deus subsistit substantia tanquam generi univoco. Prob. min. Substantia definitur Ens per se Subsistens. Atque Deus est Ens per se Subsistens. Ergò, p.

Resp. 1° ad i^{um} neg. min. ad ejus prob. Dist. min. Atqui Deus est ens per se subsistens sub ratione creaturis communi, neg. min. sub diversa, con. min. et neg. cons.

63
Resp. 2° Dist. maj. ejusdem prob. Substantia definitur ens per se subsistens nominaliter seu aptitudinaliter, con. maj. participialiter seu actualiter, neg. maj. et Dist. min. Atqui Deus est ens per se subsistens participialiter seu actualiter, con. nominaliter seu aptitudinaliter, neg. min. et cons. Sola aptitudo ad subsistendum per se est de ratione formali constitutiva substantia, et importatur per haec verba per se subsistens, ut supra dictum; consequenter cum à Deo exulet omnis aptitudo aut potentia, haec ratio formalis constitutiva substantia non est univoca in Deo et creaturis.

Argumentum 4um Deus absolute ponendus est in predicamento 84. Substantia universalissime sumta. Ergo Deus non repugnat compositioni ex genere et differentia. Prob. ant. Deus habet omnes conditiones requiritas tum ad ens categoricum in genere, tum ad substantiam categoricam. Ergo directe poni debet in predicamento substantia. Prob. 1^a pars ant. quia Deus est ens reale, ens per se, incompletum, completum, p. Ergo p. Prob. etiam 2^a pars ejusdem ant. quia ubi datur differentia substantia ibi datur substantia categorica. Atqui in Deo datur differentia substantia, nempe quod sit à se. Ergo p.

Resp. 1° ad i^{um} neg. ant. ad ejus prob. neg. prim. part. ant. quia inter praecipuas conditiones entis categorici est, ut sit ens finitum, quae conditio deficit in Deo. Neque dicatur, quod infinitas Dei secundum essentiam non impediat, quin ipse ponatur directe in predicamento substantia, adque constet ex paritate quantitatis actu infinita secundum numerum, vel extensionem, si supponatur possibilis; quia, non obstante tali infinitate, adhuc directe locum habere posset in predicamento quantitatis.

Nam contra est 1° quod plane repugnet quantitas actu infinita secundum numerum et magnitudinem, et quidem ex eo vel maxime, quod non posset esse in aliqua specie determinata, et consequenter neque in predicamento reponi valeret. Contra est 2°

quod hujus opinionis defensores afferant ejusmodi quantitatem, non obstante sua infinitate, adhuc fore in determinata specie, adeoque secundum essentiam simpliciter finitam ceterisque limitibus generis et differentia coartatam. Atqui Deus sub omni ratione est infinitus. Ergo, p.

Resp. 2° ad eandem prob. neg. etiam 2^{am} part. ant. Quia in Deo non datur differentia categorica, haec enim debet esse extra rationem generis per modum excludentis et exclusi. At in Deo omnia se se mutuo includunt saltem implicite, ut jam dictum est.

Neque minus dicatur, non omnem substantiam esse ens à se; ac proinde veritatem in Deo esse extra rationem substantia. Nam Resp. neg. Suppos. quod scilicet substantia, quae in Deo experi-

tur, participet univoce de ratione Substantie universalissime sumta; hoc enim ut ens duntaxat exigitur per se Subsistens: à contra Substantia, que de Deo dicitur, est ens non radicaliter tantum aut exigitur, sed necessario actu existens.

Dices. Mensura et mensuratum ex Aristotele sunt homogenea et cognata. Ergo debent esse univoce in eodem genere. Ergo Deus mensurans perfectiones creatas debet esse in eodem genere entis.

Confirm. Inia nisi Deus univoce conveniret cum creatura, non possemus ex cognitione creaturarum asurgere ad cognitionem Dei. Ergo, p.

Resp. ad Arg. 1° Aristotelis auctoritatem hic omnino contemnendam esse, p. 2° Cum loqui de mensura strictè dictà, que coaptatur mensurato, ut est quantitas, que mensurat aliam quantitatem; non de mensura late sumta, que nos ducit in cognitionem alterius, p. quemadmodum se habet Deus erga creaturam: nam creatura est perfectior dignoscitur, qui magis aequit ad Deum.

Ad Confirm. Resp. Reg. ant. quia, ut mediantibus creaturis ad Dei cognitionem pertingamus, satis est, quòd Deus analogicè cum eis conveniat.

85. Hæc sunt potissimum argumenta que circa Dei simplicitatem utrinque profertur unà cum ad ea responsionibus. Ea tamen sententia ~~nostræ~~ longè probabilior videtur, que nos in Theologia nostrà amplexi sumus, et que tunc Deum ita esse simplicem, ut non modò compositionem physicam et metaphysicam, verum etiam logicam à suo esse excludat, ob rationes ibidem à nobis allatas. et etiam

1° Inia est magis de mente SS: Patrum, ut hic §. 2. et ibi n. 46. conclus. 2ª ostensum est. Unde contra responsiones ad laudatorum SS: Patrum testus cit. §. 2. n. 76. allatas, sic arguimus.

1° Quando SS: Patres in Deo adstruunt omnimodam simplicitatem, ne non predicamentum Substantie ab eo remorent, non assignant illam rationem, quia Substantia predicamentalis importat exercitium Substantie accidentibus, et est susceptiva contrariorum. Sed hæc: quia Deus ob suam infinitam perfectionem nullo genere univoce coerceri, atque ad eò nullam compositionem subire potest.

2° S. Cyrillus Alexandrinus lib. i. de Trin. ait: omnino sub genere et differentia specifica divinitas non est. ubi vox Omnino videtur omnem rationem Substantie habentis rationem generis à Deo excludere.

3° Cum S. Dionysius aliique SS: Patres Deum SuperSubstantiam, non verò Substantiam univocari volunt, satis inveniunt Substantiam, que in Deo reperitur, non nisi analogicè, nempe quam verò univoce convenire cum eà, que in creaturis reperitur.

Præterea sicut animal in homine precise secundum se consideratum non dicit aliam rationem quam in brutò, licet à

perfectiori differentia in homine contrahatur, sic pariter substan-
tia, si est univoca respectu Dei et hominis, secundum se considera-
ta in Deo non deberet dicere aliam rationem quam in homine:
sed hoc est contra SS. Patres, qui substantiam divinam vocant
Supersubstantiam, utique propter diversam eius rationem.

Tandem falsum est, quod, quando SS. Patres Deum negant esse
substantiam, intelligendi sunt ratione differentia, seu prout sub-
stantia concipitur contracta ad creaturam; nam sic etiam posset
dici, hominem non esse animal ratione scilicet differentia, prout
nempe animal concipitur contractum ad brutum; quod locutio
sanè non solum impropria, sed etiam absurda esset; differen-
tia quippe ista non tollit ab homine animalitatem, ac proin-
de nulla quoque differentia debet tollere à Deo denominationem
substantia, si hæc univocè se ad creaturam habeat substantiam.

Ratio est 2da Quia responsio ad Argumentum 2um cit. S. 2.
n. 77. Data non subsistit; nam si daretur in Deo compositio-
logica, potentialitas non solum ex parte conceptus, sed etiam
ex parte obiecti in esse cogniti se teneret, quod sic evinitur:
Ibi est potentialitas, ubi est genus, quod contrahitur. Atqui
substantia cum genere, quod per adversarios mediante Asseritate
contrahitur, se tenet ex parte obiecti, non ex parte conceptus
durantat. Ergo hæc potentialitas se etiam tenet ex parte ob-
iecti, non quidem in esse rei, sed in esse cogniti. Prob. min.
Substantia predicamentalis et contrahibilis, est quedam na-
tura et non conceptus; non enim in predicamentis ponuntur
conceptus sed natura: Atqui natura se tenet ex parte obiecti.
Ergo p.

Confirm. 1° Potentialitas obiectiva, quam involvit genus,
non tantum in imperfecto nostro concipiendi modo fundatur,
sed in ipsa natura rei præsentis intellectui fundamentum hu-
jusmodi potentialitatem concipiendi. Si enim huiusmodi
potentialitatis nullum in natura divina fundamentum esset,
malè assereretur, Deum ex genere et differentia componi:
cum igitur per adversarios huiusmodi compositio bene et
cum ratione asseratur. Ergo in eorum sententia poten-
tialitas, saltem fundamentalis, non solum ex parte con-
ceptus, sed etiam ex parte nature in Deo reperiri debet.

Confirm. 2° Vel conceptus, quod intelligitur, Deum componi
ex genere et differentia, est fictitius, vel verus: Si fictitius,
tunc hoc ipso nulla est compositio: Si verus, tunc debet esse
conformis suo obiecto, scilicet nature divine; ac proinde,
et quidem à priori ex parte nature ratio generis et differen-
tia, et consequenter potentialitas, locum habebunt.

Ratio est 3° Quia responsio ad Argumentum 3um cit. S.
2. prolatum ponit in Deo aliquod inconveniens: maxime enim
inconveniens est ponere Deum in certa specie subieibili; quod
enim hoc aliud est, quam tollere à Deo infinitatem?

Neque dicitur, Deum quidem poni in certa specie, sed tantum logicè et in nostro conceptu. Nam contrà est: Vel conceptus ille habet fundamentum in ipsa Dei natura, vel nullum habet: Si primum; certè in ipsa Dei natura erit ratio speciei subiectibilis, quod astrictius purissime repugnat: Si secundum; frustra et absurde intellectus in Deo fingit huius speciei conceptum.

Ratio denique 4ta est, quia responsio ad 4um et 5um argumentum cit. S. 2. inò totum Adversariorum fundamentum falso laborat supposito; quasi nimirum ratio substantia predicamentalis univoca de Deo et creaturis predicatur. Hoc quidem iam procedenti S. responsione ad 3um argumentum fuit refutatum. Opera tamen pretium est, ut falsum istud fundamentum ulterius adhuc evolvatur.

Undè sic conficitur argumentum: Deus est substantia à se et per seipsum, creatura vero ab alio seu per participationem. Ergo non eodem modo seu univocè substantia de Deo et creatura predicari potest. Nec valet si dicatur, hanc diversitatem oriri ex ratione differentiali, non vero ex ratione communi et genericà; nam utrobique substantia significat Ens per se Subsistens. Sed contrà est 1° quòd hæc responsio supponat id, quod est in questione, quæritur enim, an datur ratio essentia substantia, que sit communis Deo et creaturis. Contrà est 2° quòd substantia in Deo, in suo esse formali constitutivo abstracte ab omni differentia sibi superaddita, sit diversa à substantia in creatura. Ergo utrobique non eadem aut univoca est. Prob. aut. Ratio formalis constitutiva ipsius substantia in Deo est essentialiter ipsum esse plenissimum. atque essentialiter ipsum esse plenissimum non est univocum in Deo et creaturis, ut patet. Ergo p. Prob. maj. Si quaeratur per quid Deus formaliter subsistat, necessario responderi debet, per hoc, quòd sit essentialiter ipsum esse plenissimum; sicut si quaeratur, per quid homo formaliter sit, responderi debet, per hoc, quòd sit animal rationale. Ergo sicut de ratione formali constitutiva ipsius hominis est esse animal rationale, sic pari modo de ratione formali constitutiva ipsius substantia in Deo erit essentialiter ipsum esse plenissimum. Obstat, quamquam substantia defini solent, quòd sit Ens per se Subsistens, nihilominus verbum Subsistens non sumitur participialiter, quæ ratione significat actualem exercitium existendi; sed nominaliter duntaxat, prout nempe significat existentiam in actu signato, et aptitudinem atque intrinsecam exigentiam ad existendum. Undè ab ipsemet Adversariis substantia defini solent Ens per se essentialiter Subsistens. Sola igitur aptitudo ad subsistendum per se erit de ratione formali constitutiva substantia; consequenter cum à Deo causalat omnis aptitudo et potentia, hæc ratio formalis constitutiva substantia non est univoca in Deo et creaturis: ac prout in Deo implicat omnis compositio rationis, seu ex genere et differentia.

8. 18. p. 98